

Slovenská botanická spoločnosť pri SAV

Botanický ústav CBRB SAV, v. v. i., Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava;
fax: 02/5477 1948, tel.: 02/59426 164, e-mail: pavol.mereda@savba.sk;
www.sbs.sav.sk

Bratislava, 22. 2. 2022

Otvorený list Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV Rektorátu Univerzity Komenského v Bratislave k plánovanej reorganizácii Botanickej záhrady UK, pracoviska v Blatnici

Vážený pán rektor prof. JUDr. Marek Števcík, PhD.,
vážený členovia vedenia Univerzity Komenského v Bratislave,

so znepokojením vnímame zámer reorganizácie Botanickej záhrady Univerzity Komenského, pracoviska v Blatnici (ďalej „BZB“), ktoré zamestnáva 5 vedeckých a 3 technických pracovníkov a malo by prejsť z centrálne financovanej súčasti Rektorátu Univerzity Komenského k Dekanátu Prírodovedeckej fakulty UK. Pracovníci BZB dostali o tomto zámere zatiaľ len ústne (a nie vždy jasné a konzistentné) informácie, podľa ktorých s ním majú byť spojené aj tieto následky:

- (1) mzdové prostriedky pre doterajších pracovníkov BZB sú garantované len do 31. 3. 2022;
- (2) po tomto termíne budú musieť pracovný pomer ukončiť traja vedeckí pracovníci v dôchodkovom veku (doterajšia vedúca pracoviska RNDr. Dana Bernátová, CSc., RNDr. Ján Kliment, CSc. a Ing. Ján Obuch, PhD.) a jeden technický pracovník;
- (3) od 1. 4. 2022 do konca roka 2022 zostanú na pracovisku len 2 vedeckí pracovníci (Mgr. Peter Kučera, PhD., Ing. Ján Topercer, CSc.) a 2 technickí pracovníci;
- (4) obsadenie 4 uvoľnených miest sa neplánuje;
- (5) od roku 2023 si bude musieť oklieštená BZB s 2 vedeckými pracovníkmi zarobiť peniaze na prevádzku budovy a mzdy pracovníkov podľa výrazne zmenených kritérií, pri ktorých bude najväčší dôraz kladený na množstvo publikácií v tzv. Q1 a Q2 časopisoch (t. j. karentovaných časopisoch, ktoré sú v určitej vednej oblasti zaradené podľa citovanosti do prvého a druhého kvartilu);
- (6) prostriedky podľa tohto tzv. výkonového modelu by však pracovisku začali plynúť až od roku 2024 a vo finančne nezabezpečenom roku 2023 by tak reálne hrozil zánik pracoviska, resp. jeho prechod z „výkonového modelu“ na model „nehnutelnosť so správcom budovy“.

BZB je svojou činnosťou zameraná na nasledovné vedné, resp. vedecko-popularizačné oblasti: (a) floristika a faunistika (identifikácia rastlín a živočíchov, sledovanie ich rozšírenia a početnosti), (b) fytoecológia (výskum rastlinných spoločenstiev a ich klasifikácia), (c) ekológia rastlín a živočíchov, (d) biogeografia (zákonitosti rozmiestnenia organizmov, osobitne endemických), (e) národná nomenklatúra organizmov (pravidlá a tvorba národných mien), (f) múzejníctvo (zhromažďovanie a starostlivosť o botanické zbierky), (g) ochrana prírody, informované rozhodovanie o krajine a jej manažment (príprava podkladov k novelám zákonov a vyhlášok, k rezortným stratégiám a koncepciám, k zonáciám národných parkov, inventarizačné a manažmentové výskumy v chránených územiach, vydávanie stanovísk a iných podnetov na dodržiavanie zákonov), (h) pedagogická a popularizačná činnosť (vedenie bakalárskych, diplomových a doktorandských prác, terénnych exkurzií, prednášková činnosť na školách a pod.), (ch) výskum vývoja krajiny Západných Karpát od posledného glaciálu po

súčasnosť. BZB sa pri tom sústreďuje na flóru a vegetáciu cievnatých rastlín slovenskej časti Karpát, multidisciplinárne však skúma aj vybrané skupiny stavovcov (najmä vtáky a cicavce).

V daných disciplínach, resp. činnostiach patrí BZB k popredným pracoviskám na Slovensku a teší sa výbornej povesti v slovenských botanických, zoológických a ochranárskych kruhoch. Pracovníci BZB nepretržite riešili národné i medzinárodné vedecké projekty (napr. Important Plant Areas; Carpathian Ecoregion Initiative; Conserving the endemic flora of the Carpathian region; Global Partnership for Development; International Waterbird Census, Pan-European Common Bird Monitoring Scheme; Drivers, pressures, states, impacts and responses (DPSIR) for treeline ecosystems and their services) a podieľali sa na zostavovaní viacerých významných monografických diel, resp. diel monografického rozsahu. Po roku 1990 to boli napr. Rastlinné spoločenstvá pod skalnými prevismi vo Veľkej Fatre (1991), Významná ptačí území v Evrope. Československo (1992); Pieninský národný park (1992); Trvale udržiteľná budúcnosť pro Českou republiku a Slovensko (1993); Návrh národnej ekologickej siete Slovenska-NECONET (1996); Flóra, geológia a paleontológia Devínskej Kobyly (1997); Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska (1998); Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 5 (1999); Komentovaný prehľad vyšších rastlín flóry Slovenska, uvádzaných v literatúre ako endemické taxóny (1999); Mokrade Slovenskej republiky (2000); Príroda Drienčanského krasu (2000); Flóra Slovenska V/3, V/4, VI/4, VI/1, VI/3 a VI/4 (2002 – 2016); Atlas krajiny Slovenskej republiky (2002); Katalóg biotopov Slovenska (2002); Európsky významné biotopy na Slovensku (2003); Zpráva o lidském rozvoji – Česká republika (2003); Biodiverzita Národného parku Muránska planina (2004); Stratégia trvalo udržateľného rozvoja tatranského regiónu (2005); Významné botanické územia na Slovensku (2007); Návrh pravidiel slovenského názvoslovia vtákov (2007); Rastlinné spoločenstvá Slovenska 4, 5, 6 (2007 – 2022); Diagnostic, constant and dominant species of the higher vegetation units of Slovakia (2008); Príroda Veľkej Fatry (2008); Príručka pre výskum početnosti vtákov (2009); Eurasian Otter (*Lutra lutra* L.) in Slovakia. Distribution, biology, risks and conservation (2010); Osobnosti botaniky na Slovensku (2010); Slovenské mená vtákov sveta (2010); River Habitat and Macrophyte Surveys in the High Tatra Mountains of Slovakia and Poland (2011); Inventory of the alien flora of Slovakia (2012); Vegetačný stupeň smrečín v Západných Karpatoch (2012); Red List of vascular plants of the Carpathian part of Slovakia (2014); Aktuálny stav výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach na Slovensku (2015); Red list of ferns and flowering plants of Slovakia (2015); Taxa of vascular plants endemic to the Carpathian Mts (2016); Aktuálne problémy a škody v rybárstve (2016); Zásady, pravidlá a odporúčania pre tvorbu a revíziu slovenského menoslovia siníc, rias, húb a rastlín (2017); Využívanie vysokohorskej krajiny a jeho dôsledky na zmenu prostredia (2018); Glacial-relict symptoms in the Western Carpathian flora (2018); Atlas machorastov Slovenska (2021); Temporal changes in proportion of small mammals in the diet of the mammalian and avian predators in Slovakia (2021); Veľká kniha rastlín, hornín, minerálov a skamenelín (2021); Malá flóra Slovenska (2022). K veľmi významným aktivitám patria aj opisy nových taxónov cievnatých rastlín pre vedu (v rodoch *Papaver*, *Poa*, *Sorbus*), ako aj opisy početných nových rastlinných spoločenstiev (syntaxónov). Ďalšie práce publikovali v domácich a zahraničných vedeckých periodikách patriacich v daných vedných oblastiach najmä ku Q4 a Q3 (z časopisov registrovaných v databázach WoS a Scopus napr. *Acta Botanica Hungarica*, *Acta Oecologica*, *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, *Animal Behaviour*, *Annals of Forest Research*, *Biologia*, *Botanical Journal of Linnean Society*, *Contributii Botanice*, *Folia Geobotanica*, *Foresight*, *Forests*, *Futures Research Quarterly*, *Hacquetia*, *Hydrobiologia*, *Knowledge and Management of Aquatic Ecosystems*, *Lynx*, *Phytocoenologia*, *Phyton*, *Plant Systematics and Evolution*, *Polish Botanical Journal*, *Preslia*, *Raptor Journal*, *Thaiszia*, *Tuexenia*, *Wulfenia*).

Vyššie uvedené zameranie a aktivity pracoviska majú viaceré špecifické dôsledky pri publikovaní výsledkov, medzi ktoré patrí aj to, že výsledky takto zameraného výskumu možno len v obmedzenej miere publikovať v tzv. Q1 a Q2 časopisoch. Naopak, cieľovými publikáciami daného výskumu sú najmä zborníky, regionálne a nekarentované časopisy a vedecké alebo populárno-náučné monografie. Viaceré nosné aktivity pracoviska (súvisiace napr. s ochranou prírody, pedagogickou a popularizačnou činnosťou) sa publikovať vo vedeckých časopisoch priamo ani nedajú. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že publikácie zaoberajúce sa floristikou a faunistikou, ekológiou a inými vedeckými oblasťami rozvíjanými na BZB, ktoré sú vydávané v Q3 a Q4 časopisoch sú pre poznanie a ochranu biodiverzity rovnako dôležité ako publikácie v Q1 a Q2 časopisoch. Význam pracoviska nie je preto možné objektívne posudzovať len s dôrazom na klasické scientometrické kritériá, akými sú počty publikácií v Q1 a Q2 časopisoch. Najmä, ak by pracovisko malo byť reprezentované „kolektívom“ 2 vedeckých pracovníkov.

Výhodou BZB pri jej činnosti je aj jej poloha v srdci Západných Karpát, vďaka ktorej dokáže efektívnejšie vykonávať niektoré dôležité činnosti v porovnaní s inými podobne zameranými slovenskými pracoviskami v Bratislave, Nitre, Zvolene, Banskej Bystrici alebo Košiciach.

Domnievame sa, že za danej situácie hrozí, že BZB ako výskumná inštitúcia bude v podstate zlikvidovaná, resp. odsúdená na postupný zánik. To by predstavovalo nesmiernu stratu, nakoľko vedeckovýskumná činnosť BZB má zásadný význam pre poznanie, dokumentovanie a záchranu biodiverzity Slovenska, ako aj Karpát, čo je mimoriadne dôležité najmä v súčasnosti, kedy dochádza k rapídnej degradácii biodiverzity (kvôli priamemu ničeniu lokalít, šíreniu invázných organizmov, zhoršovaniu kvality prostredia z dôvodu chemizácie, nástupu klimatických zmien a pod.). Podobne zásadný význam má aj činnosť pracoviska pri celoslovenskej i regionálnej osvetovej a výchovno-vzdelávacej činnosti, a to najmä dnes, keď je potrebné vedecké poznatky masovokomunikačnými prostriedkami, ale aj osobným kontaktom intenzívnejšie šíriť medzi laickú verejnosť a prispievať tak k minimalizovaniu škodlivého vplyvu hoaxov a predsudkov voči vedeckej práci a ochrane životného prostredia. Na zabezpečenie takýchto činností sú preto dôležité aj regionálne pracoviská, ktorých pôsobnosť a vplyv môže byť účinnejší ako pri centralizovaných pracoviskách v Bratislave, Nitre, Trnave, Banskej Bystrici, Zvolene a Košiciach.

Apelujeme preto na vedenie Univerzity Komenského, aby prehodnotilo reorganizáciu Botanickej záhrady UK, pracoviska v Blatnici tak, aby (1) prijatím mladých perspektívnych vedeckých pracovníkov bolo pracovisku umožnené udržať aj naďalej aspoň terajší personálny stav 5 vedeckých pracovníkov (a k nemu nevyhnutný počet technických pracovníkov) a súčasne (2) aby sa pri hodnotení a financovaní pracoviska zohľadnili špecifiká jeho zamerania a hodnotenie jeho práce tak bolo objektívne.

Ďakujeme vopred za zváženie našich argumentov pri zamýšľanej reorganizácii Botanickej záhrady, pracoviska v Blatnici. Veríme, že vzájomnou diskusiou vedenia UK s pracovníkmi BZB sa podarí toto pracovisko zachovať, resp. zefektívniť jeho činnosť tak, aby bol na jednej strane zachovaný jeho doterajší charakter a súčasne aby bolo pracovisko aj naďalej pre Univerzitu Komenského prínosom. Potenciálny prínos pracoviska pre Univerzitu Komenského vidíme napr. v možnosti participovať na LIFE projektoch, príp. na iných eurofondových projektoch pri mimobratislavských výzvach; pri nadväzovaní spolupráce Univerzity Komenského so Štátnou ochranou prírody SR a Slovenskou akadémiou vied, s ktorými majú pracovníci BZB dobré osobné kontakty; vo využití praktických skúseností pracovníkov BZB pri príprave skript, ako aj pri vedení exkurzií a špeciálnych online prednášok pre študentov a doktorandov UK rôzneho biologického a ekologického zamerania (vrátane učiteľských kombinácií a Univerzity tretieho veku); pri školení bakalárskych, magisterských, prípadne doktorandských prác študentov

rôznych odborov (vrátane využitia polohy BZB ako praktickej základne pri terénnych prácach v regióne Turca a Fatry); pri propagácii Univerzity Komenského v domácich regiónoch (napr. pri prednáškach a vedení exkurzií pracovníkov BZB pre základné a stredné školy); ako aj pri propagácii Univerzity Komenského v zahraničí (cez medzinárodnú spoluprácu BZB s mimoslovenskými pracoviskami) a pod.

S pozdravom

vedenie (Hlavný výbor a revízorky) Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV

RNDr. Milan Valachovič, DrSc. (Botanický ústav, Centrum biológie rastlín a biodiverzity SAV, v. v. i., Bratislava), predseda

RNDr. Pavol Mered'a, PhD. (BÚ CBRB SAV, Bratislava), tajomník

Doc. RNDr. Marek Vaculík, PhD. (Katedra fyziológie rastlín PriF UK, Bratislava), podpredseda za fyziológiu rastlín

Doc. Ing. Pavol Eliáš ml., PhD. (Ústav rastlinných a environmentálnych vied FAPZ SPU, Nitra), podpredseda za systematickú botaniku a geobotaniku

RNDr. Mgr. theol. Dominik Roman Letz, PhD. (BÚ CBRB SAV, Bratislava), člen hlavného výboru

RNDr. Jana Májeková, PhD. (BÚ CBRB SAV, Bratislava), členka hlavného výboru

Doc. RNDr. Ingrid Turisová, PhD. (Katedra biológie a ekológie FPV UMB, Banská Bystrica), revízorka

Mgr. Katarína Vantarová, PhD. (BÚ CBRB SAV, Bratislava), revízorka.

Rozdeľovník:

prof. JUDr. Marek Števec, PhD., rektor Univerzity Komenského

doc. JUDr. Jana Duračinská, PhD., prorektorka UK pre majetok a investície

RNDr. Zuzana Kovačičová, PhD., prorektorka UK pre vzdelávanie a sociálne veci

prof. RNDr. Jozef Masarik, DrSc., prorektor UK pre vedu, doktorandské štúdium a projektovú činnosť

doc. PhDr. Radomír Masaryk, PhD., prorektor UK pre vonkajšie vzťahy

prof. MUDr. Viera Štvrtinová, PhD., prorektorka UK pre kvalitu

Ing. Ingrid Kútna Želonková, PhD., kvestorka UK

Na vedomie:

RNDr. Jaroslav Bella, riaditeľ Botanickej záhrady UK

RNDr. Dana Bernátová, CSc., vedúca Botanickej záhrady UK, pracovisko v Blatnici